

**Begaafdheids
Profiel Scholen**

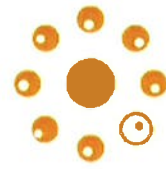
Visitatieverslag Zaanlands Lyceum 20CN100

10 maart 2020
Joost de Maaré

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
2 Visitatie 10 maart 2020.....	3
3 Taak van de commissie	3
4 De voorbespreking van de commissie	3
5 Resultaten en opbrengst van de visitatie	3
6 Oordeel en advies	9
7 Aanbevelingen	9
8 Afsluiting	10
9 Bijlagen	11
9.1 Bijlage I Lijst van toegestuurde stukken.....	11
9.2 Bijlage II Het programma van de visitatie dag voor de commissieleden.....	12
9.3 Bijlage III Het programma van de dag voor de bezoekende leerlingen.....	13
9.4 Bijlage IV De beroepscommissie en bezwaar en beroepsprocedure.....	14

1 Inleiding

Het Zaanlands Lyceum is een school voor havo, atheneum en gymnasium. De school heeft nu ongeveer 1400 leerlingen. Een grove verdeling daarvan: 20% gymnasium, 40% Havo en 40% Atheneum

De school is onderdeel van OVO Zaanstad, een koepel die zeven scholen telt voor openbaar voortgezet onderwijs. Het College van Bestuur formuleert het beleid van de organisatie samen met de schooldirecteuren. Kennis en persoonlijke ontwikkeling staan centraal op het Zaanlands Lyceum.

De directeuren zijn verantwoordelijk voor het onderwijs en de dagelijkse gang van zaken.

De school is gehuisvest in een licht en schoon gebouw met ruime gangen.

2 Visitatie 10 maart 2020

de samenstelling van de commissie:

– Dick van Hennik	Voorzitter
– Sascha Engbersen	Teamleider gymnasium Het College Weert
– Karin Tombal	Fons Vitae Amsterdam. BPS coach, docente Duits
– Juliaan, Lyske, Isa	Leerlingen Fons Vitae klas 3 en 4
– Joost de Maaré	Secretaris van de visitatie werkgroep BPS

Het betreft een normale periodieke visitatie die om de vier jaar plaats vindt

3 Taak van de commissie

- Verifiëren of het beeld, dat de school met bovengenoemde documenten aangeeft op het gebied van aandacht aan hoogbegaafde leerlingen klopt met de BPS - gedragscode.
- Een voorlopig standpunt van de commissie vaststellen: dit is ja/nee een BP School.
- Dit standpunt verifiëren op de werkvloer door gesprekken met alle geledingen.
- Een definitief advies uitbrengen aan het bestuur van de vereniging.

4 De voorbespreking van de commissie

De voorbespreking van de visitatie vond plaats op 2 maart 2020 in Utrecht. Aanwezig: Dick van Hennik, Sascha Engbersen, Karin Tombal en Joost de Maaré.

5 Resultaten en opbrengst van de visitatie

- De commissie werd hartelijk ontvangen. Zij had de gehele dag de beschikking over een ruim lokaal.

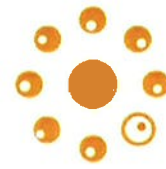
- Op verzoek van de commissie was het programma iets aangepast. Er was tijd ingeruimd om met de TOP-trainers en TOP-leerlingen te praten en bij de les Fast Lane English heeft de commissie zich opgesplitst. Twee leden volgden de les en twee leden hebben met leerlingen uit deze les gesproken.
- Het programma voor de leden van de commissie en de bezoekende leerlingen is te zien in de bijlagen II en III.

Gesprek MT, projectcoördinator BPS en een lid van het College van Bestuur

De voorzitter opent het gesprek met de mededeling dat de commissie op basis van de toegestuurde informatie een positieve indruk heeft en dat de commissie de school op 'hoog niveau' aan de tand gaat voelen.

Het MT geeft aan dat er de afgelopen vier jaar veel is doorontwikkeld:

- Het aantal TOM-leerlingen nam zodanig toe dat het organisatorisch lastig werd om alle leerlingen die iets extra's willen en kunnen, te bedienen. Veel leerlingen kiezen nu voor Fast Lane English. Dat betekent dat een hele klas versneld Engels volgt, zodat ze al in klas vijf voor dit vak examen kunnen doen. De ruimte die in klas zes overblijft kan bijvoorbeeld gebruikt worden om in een extra vak examen te doen, om dan alsnog Cambridge te doen of je te focussen op vakken die minder goed gaan. Leerlingen met veel aanleg en belangstelling voor exacte vakken hebben de mogelijkheid om klassikaal het vak physics te volgen. Het vak biedt leerlingen verdieping en verrijking voor de vakken natuur-en scheikunde.
- Er is een mooie combinatie van een strakke organisatie en ruimte voor innovatie ontstaan. We beginnen steeds klein met nieuwe ontwikkelingen en bouwen dat langzaam uit.
- Docenten zijn anders naar leerlingen gaan kijken en flexibeler gaan denken: Wat kunnen wij voor leerlingen doen?
- Een enkele havoleerling doet een TOM-project.
- De trajectgroep biedt ondersteuning aan leerlingen die extra begeleiding nodig hebben. Deze groep leerlingen profiteert van de duidelijke structuur op het Zaanlands Lyceum.
- Selectie van TOM-leerlingen:
Als een leerling heel goed is in een vak, richtlijn een 8 of hoger, dan krijgt hij bij het eindrapport een brief met het aanbod om voor dat vak of voor die vakken met TOM mee te doen. De leerling neemt aan het begin van het nieuwe schooljaar contact op met de vakdocent. De meeste TOM-projecten zijn docent gestuurd, ongeveer 20% van de projecten is vrije keuze.
- De subsidie van het samenwerkingsverband zal onder meer besteed worden om 1 a 2 docenten goed te scholen op het gebied van hoogbegaafdheid.

Conclusies:

- Strakke organisatie.
- Ontwikkelingen beginnen met kleine stapjes.
- Docenten stellen zich flexibeler op dan vier jaar geleden.
- De trajectgroep functioneert goed.
- TOM-projecten zijn nog veel docent-gestuurd.

Gesprek met docenten

De commissie spreekt 9 docenten waaronder een nieuwe docent en een docent die kritisch kijkt naar de mogelijkheid om leerlingen te laten versnellen.

De commissie krijgt een duidelijk beeld van de organisatie van TOM:

- De vakdocent meldt een leerling aan als hij/zij (richtlijn) een 8 of hoger voor het vak staat.
- De leerling krijgt een brief mee met het eindrapport waarop het vak of de vakken staan waarvoor hij mag TOMMEN.
- In september spreken de TOM-begeleiders de leerlingen in kleine groepjes.
- De leerlingen nemen zelf contact op met de docent.
- De docent vraagt wat de leerling wil gaan doen. De mogelijkheden zijn docent afhankelijk, de meeste TOM-projecten zijn docent-gestuurd.
- De vakdocent zorgt voor de vakinhoudelijke begeleiding en de vakdocent en de mentor dragen zorg voor de niet vakgebonden begeleiding, eventueel bijgestaan door twee deskundige docenten.
- Als een docent zich niet capabel voelt om een leerling met een TOM-project te begeleiden wordt in de sectie overlegd hoe de leerling wel begeleid kan worden.
- De docenten krijgen 6 uur per TOM-leerling. De ervaring leert dat dat niet genoeg is.
- Er is geen format voor een TOM-project naar eigen keuze en geen standaard beoordelingsmodel.
- Bij de overgangsvergadering wordt besloten of de leerling mag doorgaan met TOM.
- Één docente is niet zo enthousiast over TOM: Als leerlingen in de onderbouw versnellen zijn ze òf in de bovenbouw minder goed òf ze kiezen het vak niet meer. Wat levert het de leerlingen op? Hebben ze voldoende bagage meegekregen voor de bovenbouw? Jammer dat het vaak om versnellen en niet om verdiepen gaat.
- Een andere docent sluit hierbij aan: *verdiepen* verdient de voorkeur boven *versnellen*.
- Doordat veel leerlingen kozen voor Engels of de β -vakken is besloten om klassikale lessen Fast Lane English (versnellen) en physics (verdieping) aan te bieden aan die leerlingen die heel goed zijn in Engels of in de β -vakken.
- De scholing van docenten op het gebied van sociaal-emotionele begeleiding voor hoogbegaafde leerlingen vond plaats in de vorm van een in-company cursus door Novilo en de TOP-training.
- Er zijn nieuwe ontwikkelingen in gang gezet zoals het schrijversgilde, verdiepingmodules in de vijfde klas en onderzoeksvaardigheden in klas 1.

- Er is voldoende aandacht voor de nieuwe docenten die nog geen ervaring hebben met TOM; ze worden zoveel mogelijk opgevangen binnen de vaksectie.

Conclusies:

- De organisatie van TOM staat als een huis.
- Vrijwel alleen de heel goed presterende leerlingen nemen deel aan TOM.
- De ontwikkelingen gaan gestaag voort.

Gesprek met de leerlingen

We spreken zeven leerlingen uit de klassen 1 t/m 6. Het zijn alle zeven (zeer) goed presterende leerlingen.

- Ze versnellen, nemen deel aan Fast Lane Engels of physics en/of werken aan een TOM-project. Eén leerling leest boeken over sterrenkunde en maakt daar door de docent gemaakte vragen bij en een leerling heeft de zogenaamde kunststatus. Zij mag lessen missen om viool te studeren of uitvoeringen te geven. De meeste projecten zijn vak-gerelateerd. Als een leerling heel veel extra's doet is er hulp van school om alles in te plannen.
- De leerlingen die onderpresteren wordt soms wel gevraagd om mee te doen, maar de leerlingen die we spreken denken dat onderpresteerders niet gemotiveerd zijn om deel te nemen aan een TOM-project.
- Van de aparte TOM-ruimte, waarin geen hulpmiddelen aanwezig zijn, wordt weinig gebruik gemaakt. De meeste TOM-leerlingen werken in de klas aan hun project.
- Voor zover de leerlingen weten profiteren er geen andere leerlingen van de ervaringen die met TOM worden opgedaan.
- De individuele begeleiding gebeurt niet op een vast moment. De docent maakt een afspraak met de leerling als hij denkt dat dat nodig is en de leerling kan ook naar de docent gaan als er vragen zijn. Er wordt zelfstandigheid van de leerlingen verwacht: Als er bijvoorbeeld twee toetsen tegelijk zijn dan moet de leerling zelf regelen hoe dat opgelost kan worden.
- Differentiatie in de klas wordt volgens de leerlingen nog niet vaak toegepast.
- De leerlingen hebben geen suggesties voor verbeteringen en alles is wel duidelijk.

Conclusies:

- Er is veel mogelijk voor gemotiveerde en goed presterende leerlingen.
- De opgedane ervaringen bij TOM werken nog niet duidelijk door naar andere leerlingen.
- Er wordt weinig gebruik gemaakt van de TOM-ruimte.
- De leerlingen zijn blij met de geboden mogelijkheden.

Gesprek met zes leerlingen uit de Fast Lane klas

- De leerlingen die aan het eind van de eerste klas een acht of hoger staan, worden uitgenodigd om mee te doen met Fast Lane English. Je kunt, als je Fast Lane blijft volgen, in klas vijf al examen Engels doen. Het voordeel is, vinden de leerlingen, dat je dan in klas zes meer tijd hebt voor je andere vakken of om in het zesde jaar Cambridge te doen.
- De leerlingen hebben er op school geen 'last' van dat ze hoogbegaafd zijn.
- Een ervaringsdeskundige leerling geeft aan dat er niet veel geïnvesteerd wordt om slimme, niet zo goed presterende leerlingen, te enthousiasmeren om mee te doen met TOM.
- De leerlingen bevelen aan om in de lessen meer aan spreekvaardigheid te doen.

FastLaneles

- De leerlingen zijn bij de les.
- Onderwijsleergesprek in het Engels.
- Geen differentiatie.
- De les is gelardeerd met voorbeelden, film en gedichten.

Gesprek met twee begeleiders van de TOP-training en vier TOP-leerlingen

TOP staat bij het Zaanlands Lyceum voor Training OnderPresteerders.

Als uit de NIO-test in klas 1 blijkt dat een kind een hoog IQ en matige cijfers heeft dan worden zij uitgenodigd om met de TOP-training mee te doen. De TOP-training wordt gegeven in klas 1,2 en 3.

De training start in maart, duurt acht weken en vindt 1x per week plaats.

Bij de leerlingen die de commissie spreekt heeft de training een positief effect (gehad). Hun intrinsieke motivatie is sterker geworden evenals hun zelfreflectie. Zij hebben leren plannen en leren leren. Hun cijfers zijn (veel) beter. Het werkt, vertellen de leerlingen, omdat je met een klein groepje werkt en omdat de aanpak persoonlijker is dan in de klas.

De begeleiders geven aan dat de training niet bij alle leerlingen goed werkt. Soms is er een follow up nodig en soms staat de leerling nog niet open voor verandering.

Les physics

De commissie woont een deel van een les physics bij. Een bevlogen docent heeft de aandacht van de klas bij een lastig onderwerp. Hij laat de leerlingen een boeiende practicumopdracht uitvoeren.

Gesprek met ouders

De commissie spreekt vier ouders. Hun kinderen zitten in klas 1, 2, 3 en 5.

- De ouders zijn blij met de geboden mogelijkheden. Op het Zaanlands denken zij in mogelijkheden.
- Communicatie: Op de open dag is er veel informatie beschikbaar. In de loop van het jaar zijn er de gewone mentorgesprekken. Als je de mentor tussendoor wilt spreken kun je een gesprek aanvragen. Er zijn geen vaste afspraken van de mentor met de leerling om te bespreken hoe het met de leerling en met het TOM-project gaat.
- De cultuur van de school is dat een leerling met hoge cijfers mag versnellen. Met iets minder hoge cijfers is het wel mogelijk om mee te doen met TOM.
- Plannen is lastig voor leerlingen die veel extra's doen. Als ouders of leerlingen aangeven dat plannen een probleem is dan kunnen ze daarmee op school worden geholpen.
- De ouders vragen aandacht voor de soms hoge prestatiedruk bij de leerlingen.

Conclusies:

- De ouders zijn heel tevreden met de mogelijkheden op het Zaanlands voor hun kinderen.
- De communicatie met de ouders kan nog beter.
- De niet vakgebonden begeleiding van de hoogbegaafde leerlingen is niet vanzelfsprekend.

Gedragcode van de vereniging BPS

1. Ja. Het Zaanlands Lyceum streeft ernaar begaafde kinderen uitdaging op maat te bieden. Zij profileert zich als kennisschool.
2. Ja. In 2017-2018 en in 2018-2019 hebben in totaal 24 mentoren en leerjaarbegeleiders de cursus VO op niveau (Novilo) gevolgd. Het voornemen is om binnen afzienbare tijd nog 1 of 2 docenten goed te scholen op het gebied van hoogbegaafdheid in verband met de continuïteit op termijn.
3. In de eerste klas wordt bij de leerlingen de NIO-test afgenomen. Deze test wordt gebruikt om hoogbegaafde leerlingen te screenen. De school biedt maatwerk aan de goed presterende hoogbegaafde leerlingen. De ondersteuning van minder goed presterende (hoog)-begaafde leerlingen komt nog niet goed uit de verf.
4. De docenten staan open voor contact met ouders en leerlingen maar er is geen sprake van een structurele dialoog.
5. De school is flexibel in voorzieningen en tijd en de leerlingen hebben de beschikking over een TOM-lokaal. Er wordt echter weinig gebruik van dit lokaal gemaakt.
6. Ja, de school beschikt over adequate expertise op het gebied van hoogbegaafdheid. Signalering van hoogbegaafde onderpresteerders kan beter evenals de niet vakgebonden begeleiding van de leerlingen.
7. De school is bereikbaar voor advies en zij heeft contact met haar omgeving. Er is ruimte voor ontwikkeling op dit gebied.

8. Ja de school is betrokken bij de vereniging BPS.

Presentatie bevindingen leerlingen

De leerlingen zijn enthousiast over het aanbod en het maatwerk voor de leerlingen. Zij constateren dat de aandacht voor hoogbegaafde leerlingen breed wordt gedragen. De leerlingen zijn trots op hun school!

Een enkele kritische opmerking:

- Zorg voor meer aandacht voor onderpresteerders.
- Durf wat meer risico te nemen, het is niet zo erg als iets een keer niet lukt.
- Maak meer gebruik van het TOM-lokaal.

6 Oordeel en advies

- De commissie adviseert het bestuur positief over de verlenging van het keurmerk voor vier jaar.

7 Aanbevelingen

1. Zorg dat alle hoogbegaafde leerlingen in beeld zijn, ook de onderpresteerders. Zij zijn ook te vinden op het atheneum en de havo.
2. Zorg dat ook andere leerlingen profiteren van de onderwijskundige ontwikkelingen die worden ingezet voor hoogbegaafde leerlingen, zoals TOM.
3. Besteed meer aandacht aan de niet vakgebonden begeleiding van TOM-leerlingen. 'Hoe gaat het?' is niet genoeg.
4. Zorg voor meer aandacht voor onderpresterende leerlingen. Motiveer deze leerlingen door ze te enthousiasmeren om mee te doen met TOM. Verdiepen is vaak interessanter dan versnellen.
5. Het frame staat nu stevig. Durf meer risico te nemen door niet alleen modelleerlingen te laten deelnemen. Enthousiasmeer niet vakgerichte projecten en het gebruik van het TOM-lokaal.
6. Zorg voor een traject op maat voor docenten. Niet iedereen hoeft alles te kunnen.
7. Zorg voor een goede borging. Bied twee docenten de gelegenheid om deskundig op het gebied van hoogbegaafdheid te worden.
8. Versterk de communicatie met ouders en betrek ze bij de ontwikkelingen.
9. Denk aan een richtlijn voor de kwaliteit van een (vrije) TOM-opdracht en aan een richtlijn voor de beoordeling.
10. Neem dwarsdenkers serieus, opdat zij worden gehoord en maak gebruik van hun argumenten.
11. Als de eis van hoge cijfers niet meer strikt gehanteerd wordt, haal die eis dan uit de officiële communicatie en formuleer op welke voorwaarden toelating tot de programma's mogelijk is.

8 Afsluiting

De commissie bedankt de school voor de prettige ontvangst. Zij is onder de indruk van alle ontwikkelingen en de duidelijke structuur. In bijlage IV vindt u een verwijzing na de gang van zaken na de visitatie.

Joost de Maaré, secretaris